

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ ТА АКСІОЛОГІЧНИЙ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

Онищенко І. В.

Бібліографічний опис: Онищенко І. В. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ ТА АКСІОЛОГІЧНИЙ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ // Якість освіти в умовах змін: наукові пошуки, педагогічна практика та предметні методики : збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Кам'янець-Подільський, 2026. С. 58–62.

Видавець: ГО «Педагогічна платформа “Якість освіти”»

Оригінальні сторінки у збірнику: 58–62

УДК 378.147:37.011.3-051:159.947.5

Онищенко Ірина Володимирівна,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти,

Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна

Актуальність проблеми. Сучасний розвиток системи освіти України, її євроінтеграційний поступ, реалізація Концепції Нової української школи та компетентнісної парадигми освіти актуалізують проблему підготовки конкурентоспроможного, компетентного й творчого педагога, здатного до професійної самореалізації, безперервного професійного розвитку та ефективної діяльності в умовах динамічних суспільних змін. За таких умов особливого значення набуває проблема формування в майбутніх педагогів стійкої мотивації до професійної діяльності, яка визначає їхнє позитивне ставлення до обраної професії, готовність до професійного саморозвитку й самовдосконалення.

Актуальність порушеної проблеми підтверджується й нормативними вимогами до професійної підготовки педагогів, відображеними у Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [2]. Стандарт орієнтує систему освіти не лише на формування професійних компетентностей, а й на розвиток здатності вчителя до безперервного професійного розвитку, відповідального виконання професійних функцій та утвердження цінностей сучасної освіти. У цьому контексті формування мотивації до професійної діяльності постає важливою передумовою професійного становлення майбутнього педагога, а її осмислення крізь призму акмеологічного й аксіологічного підходів набуває особливої наукової та практичної значущості.

Результати аналізу сучасних наукових досліджень засвідчують значний інтерес учених до проблем формування мотивації до професійної діяльності та реалізації

акмеологічного й аксіологічного підходів у професійній підготовці майбутніх педагогів. Теоретичні засади формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх педагогів висвітлено в працях О. Браславської, О. Вознюка, Н. Іванової, Т. Ковбасюк, О. Мірошниченко, О. Проценко та ін. Акмеологічні аспекти формування професійної мотивації майбутніх педагогів досліджували І. Драч, О. Дубасенюк, Н. Новосельська, І. Синевич, О. Струсь, В. Фрицюк, О. Цюняк та ін., тоді як аксіологічні засади обґрунтовано у працях І. Бега, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, В. Огнев'юка, Л. Хоружої та ін.

Отже, аналіз сучасних наукових досліджень, нормативних документів і тенденцій розвитку педагогічної освіти засвідчує, що проблема формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх педагогів є однією з ключових у забезпеченні якості їхньої професійної підготовки. Її розв'язання потребує комплексного методологічного підходу, який поєднує акмеологічні та аксіологічні засади, оскільки саме їх інтеграція забезпечує розвиток внутрішньої професійної мотивації, ціннісного ставлення до педагогічної діяльності, орієнтацію на професійне самовдосконалення.

Мета тез – обґрунтувати роль акмеологічного та аксіологічного методологічних підходів у формуванні мотивації до професійної діяльності в майбутніх педагогів та розкрити їхній потенціал для особистісно-професійного становлення здобувачів педагогічної освіти.

Основний виклад матеріалу. Важливим методологічним підґрунтям формування мотивації до професійної діяльності є акмеологічний підхід, зміст якого полягає у «дослідженні закономірностей, умов і механізмів розвитку особистості майбутнього фахівця в період професійного становлення з орієнтацією на досягнення вершин професійної майстерності та високих результатів педагогічної діяльності» [1, с. 124]. Із позицій акмеології мотивація виступає не лише спонукальною силою професійної діяльності, а й внутрішнім механізмом саморозвитку, що забезпечує готовність особистості до рефлексії, самоосвіти та цілеспрямованого професійного зростання. Реалізація акмеологічного підходу орієнтує майбутнього педагога на досягнення професійного «акме» через розвиток його суб'єктності, відповідальності за результати власної діяльності та прагнення до безперервного вдосконалення.

У контексті досліджуваної проблеми важливого значення набуває аксіологічний підхід, який розглядає систему професійних і гуманістичних цінностей як визначальний чинник особистісного та професійного становлення майбутнього педагога. Згідно з цим підходом «кожен учасник педагогічного процесу є активним ціннісно-мотивованим суб'єктом діяльності, а головним завданням є розкриття цінностей як сутнісних характеристик особистості» [3, с. 29-30]. Усвідомлення суспільної значущості професії вчителя, її гуманістичних цінностей і відповідальності за розвиток особистості дитини забезпечує формування стійкої внутрішньої мотивації, спрямованої на професійний саморозвиток, самореалізацію та педагогічну майстерність.

Інтеграція акмеологічного й аксіологічного підходів створює цілісну методологічну основу формування мотивації до професійної діяльності майбутніх

педагогів. Якщо акмеологія визначає орієнтири особистісно-професійного розвитку, самореалізації та досягнення професійної майстерності, то аксіологія забезпечує формування ціннісно-смилових засад педагогічної діяльності, які визначають професійний вибір, моральну відповідальність і готовність до виконання соціальної місії вчителя. Взаємодія цих підходів сприяє розвитку стійкої внутрішньої мотивації, що поєднує прагнення до професійного успіху із ціннісним ставленням до педагогічної діяльності.

На нашу думку, мотивацію до професійної діяльності майбутніх педагогів доцільно розглядати як інтегративне особистісне утворення, що поєднує систему професійних потреб, мотивів, цінностей, інтересів і смислових орієнтацій, які забезпечують усвідомлений вибір професії, готовність до безперервного саморозвитку та досягнення високого рівня педагогічної майстерності. У цьому контексті акмеологічний підхід забезпечує орієнтацію особистості на професійне вдосконалення та реалізацію власного потенціалу, тоді як аксіологічний підхід формує систему професійних цінностей, яка визначає гуманістичний зміст педагогічної діяльності та зумовлює її значущість для майбутнього педагога.

Практичне значення. Основні положення щодо інтеграції акмеологічного й аксіологічного методологічних підходів доцільно застосовувати під час розроблення освітніх програм, навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу, а також змісту тренінгових занять, курсів за вибором і програм педагогічної практики. Результати дослідження є корисними для науково-педагогічних працівників, викладачів ЗВО, керівників педагогічної практики та здобувачів педагогічної освіти у процесі формування ціннісного ставлення до педагогічної професії та розвитку внутрішньої професійної мотивації.

Висновки. Отже, акмеологічний і аксіологічний методологічні підходи взаємодоповнюють один одного у процесі формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх педагогів. Акмеологічний підхід спрямований на розвиток особистісного потенціалу, професійного самовдосконалення та досягнення педагогічної майстерності, тоді як аксіологічний забезпечує становлення професійно-ціннісних орієнтацій, гуманістичного світогляду й відповідального ставлення до обраної професії. Їх інтеграція створює основу для розвитку стійкої внутрішньої мотивації та успішного професійного становлення. Перспективи подальших досліджень убагаємо в розробленні практичного інструментарію формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх педагогів на засадах інтеграції акмеологічного та аксіологічного підходів.

Список використаних джерел

Онищенко І. В. Акмеологічний підхід до професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкових класів. Інноваційна педагогіка. 2026. Вип. 91. Т. 2. С. 122–127. DOI: <https://doi.org/10.32782/ip/91.2.20>

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». 2024. URL: <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>

Фрицюк В. Професійний саморозвиток педагога: акмеологічний та аксіологічний методологічні підходи. Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія:

Педагогіка і психологія. 2025. Вип. 81. С. 27-31. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2025-81-27-31>